

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВПЛИВУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА НА РОЗВИТОК ВІДНОСИН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Панова Н. С.

*Економіко-правовий факультет Національного університету
«Одеська юридична академія», м. Сімферополь, Україна*

Аналізуються актуальні питання впливу адміністративного законодавства на реформування відносин державного управління, з'ясується роль адміністративного права як фундаментального фактора, що забезпечує зміни в системі державного управління та функціонуванні виконавчої влади в Україні.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративна реформа, адміністративно-правові відносини, виконавча влада, державне управління.

Адміністративне право постає як один з найістотніших та значимих факторів впливу на розвиток як системи державного управління загалом, так і на процеси його реформування, з якими зіткнулась нині Україна. Втім, якщо предметом впливу з боку адміністративного права виступають відносини державного управління (адже саме на них здійснюється вплив адміністративно-правових норм), то тоді перед нами постає надзвичайно важливе запитання щодо визначення характеру і специфіки співвідношення адміністративно-правових відносин та відносин державного управління, з одного боку, і аналізу поняття адміністративно-правового регулювання відносин державного управління – з іншого. Зазначена мета є важливою з огляду на те, що ми повинні обґрунтувати зв'язок між адміністративним правом та державним управлінням через виявлення можливостей регулятивного впливу з боку адміністративного права на відносини державного управління.

Справді, не можна не погодитись з тезою, що в умовах докорінних змін як системи органів державної влади України, так і політичної системи загалом, набуває особливої актуальності проблематика аналізу державного управління та тих об'єктивних відносин, що складаються в процесі реалізації державної влади і здійснення управлінських функцій держави. Втім, як засвідчує практика, в науковому середовищі на сьогодні сформувався два базові підходи до аналізу цього кола питань.

Один із них, на нашу думку, можна визначити як державно-управлінський, а другий як адміністративно-правовий. Звісно, що в даному випадку не йдеться про категоричне розмежування таких дисциплін як наука державного управління та наука адміністративного права і про намагання виділити серед них якийсь один домінуючий спосіб визначення сутності відносин державного управління. Але тим не менш внесення певної чіткості в зазначене питання, – особливо коли йдеться не про ту чи іншу сферу державного управління, а про відносини державного управління загалом, – видається важливим і водночас актуальним завданням і для сучасної юридичної науки, і для нашого дослідження.

До речі, про значимість цього напряму досліджень пише такий визнаний в Україні та за її межами юрист і науковець, як Цветков В. Зокрема, він вказує, що державне управління не вичерпується адміністративним правом, однак при цьому не можна заперечувати й того, що «регулюючий вплив права в державному управлінні займає вирішальні позиції, а тому державне управління – значною мірою є державно-правовою категорією, хоча воно не зводиться тільки до цього» [1, с. 239]. Водночас, на думку Цветкова В., нечіткість та невизначеність щодо різних способів розуміння державного управління часто породжує негативні ефекти як на загально-науковому, так і на суто практичному рівні (коли мова йде про реалізацію адміністративних повноважень тими чи іншими органами державної влади) [2, с. 30].

Загалом до питань визначення специфіки регулювання відносин державного управління вже звертались як вітчизняні, так і російські дослідники. Тут слід назвати такі імена, як: Авер'янов В., Битяк Ю., Голосніченко І., Ківалов С., Комзюк А., Кубко Є., Колпаков В., Калюжний Р., Петров Г., Лазарєв Б., Козлов Ю., Бахрах Д., Атаманчук Г. та ін. Водночас це питання неодноразово ставилось і в межах радянської правової науки (такі науковці та юристи, як Власов В., Студенікін С., Курашвілі Б., Лебедев М., Піскотін М., Ямпольська Ц.).

Втім, слід вказати, що ми ставимо на меті дослідити не так сутність та форми реалізації відносин державного управління загалом (адже це завдання певною мірою виходить за межі науки адміністративного права), а висвітлити виключно такий вимір цієї широкої теми, як адміністративно-правові аспекти регулювання відносин державного управління. Для успішного розв'язання цієї проблеми, на нашу думку, слід вирішити такі конкретні завдання: а) охарактеризувати основні науково-теоретичні підходи до визначення сутності та специфіки відносин державного управління; б) виділити теоретичну основу аналізу процесів регулювання відносин державного управління з точки зору науки адміністративного права; в) визначити основні напрями впливу адміністративного права на розвиток і вдосконалення системи відносин державного управління.

Очевидно, що явище державного управління як таке має універсальний характер. У цьому сенсі окремими дослідниками навіть висловлюється теза, що практично всі без винятку гілки державної влади реалізують функції державного управління. Так, наприклад, на думку Атаманчука Г., сутність державного управління розкривається через його визначення як цілеспрямованого впливу держави через систему всіх її органів на суспільні відносини [3, с. 21]. Так само і в своїх більш пізніх працях він описує державне управління як «практичний, організуючий та регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей» [4, с. 38], що, власне, розширює це поняття на всі сфери реалізації державної влади. Інший російський правознавець Чиркін В. характеризує державне управління таким чином: державне управління – це «цілісна сфера діяльності державної влади, всіх її гілок, усіх її органів, всіх посадових осіб, реалізація державної влади у всіх її формах і методах» [5, с. 55]. Серед вітчизняних дослідників схоже тлумачення державного управління пропонує Данилькевич Н., який пише, що під терміном державне управління мається на увазі процес управління державними справами, яке здійснюється всіма органами держави і у всіх гілках влади [6, с. 20]. Так само можна навести визначення,

що пропонують Мельник А. та Оболенський О., згідно якого «державне управління – це цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку та діяльність особи і громадянина з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави, відображених у Конституції та законодавчих актах, шляхом запровадження державної політики, виробленої політичною системою та законодавчо закріпленої, через діяльність органів державної влади, наділених необхідною компетенцією» [7, с. 32].

Втім, поряд з таким підходом до розуміння сутності державного управління та державно-управлінських відносин співіснує й інша методологічна позиція. Свого часу відомий радянський дослідник, як Петров Г., писав, що «державне управління – це діяльність виконавчих і розпорядчих органів державної влади» [8, с. 123], і будь-які спроби розширювати зміст державно-управлінських відносин призводять лише до хибних уявлень про нього. Інший не менш визнаний авторитет у галузі адміністративного права Тихомиров Ю. також вважає недоцільним поширювати зміст поняття «державне управління» на інші, крім виконавчої, гілки державної влади [9, с. 45]. Такої ж думки дотримується відомий вітчизняний учений-адміністративіст Коваль Л., який пише, що державне управління – це «діяльність спеціально утворюваних органів, державно-службових посад, що складають систему органів виконавчої влади» [10, с. 28].

Не зупиняючись зараз на детальнішому аналізі того, що саме являє собою поняття державного управління з точки зору свого теоретичного змісту (тут можна згадати цикл цікавих статей Волощука А., які безпосередньо були присвячені цій проблематиці [11, с. 185]), зауважимо лише те, що для нашого дослідження дане питання має важливе значення за тієї причини, що поза чітким розумінням сутності державного управління і того, що саме охоплює собою це поняття, нам буде вкрай складно з'ясувати як зміст відносин державного управління, так і зрозуміти, в якому відношенні до державно-управлінських відносин перебувають адміністративно-правові відносини, а також охарактеризувати адміністративно-правові аспекти регулювання відносин державного управління, а також адміністративно-правового забезпечення їх реформування.

Очевидно, що в найзагальнішому вигляді відносини державного управління можуть бути описані як суспільні відносини, які формуються з приводу реалізації державної влади та у зв'язку з необхідністю управління суспільними і державними справами. Оскільки ці відносини врегульовуються правовими нормами, то вони характеризуються як правові відносини державного управління. Це у свою чергу означає, що їх учасники постають як носії суб'єктивних прав та обов'язків. Водночас саме в процесі правового регулювання відносин державного управління відбувається визначення його функціонального призначення, а також набувають своєї юридичної фіксації відповідні засоби і технології забезпечення реалізації владної волі держави [12, с. 64]. При цьому, говорячи про правове регулювання відносин державного управління, ми визнаємо, що з юридичної точки зору цей вплив може здійснюватись різними галузями права, серед яких одне з провідних місць належить адміністративному праву.

Щоправда, остання висловлена нами теза може викликати серйозні заперечен-

ня. Адже нині роль адміністративного права в регулюванні відносин державного управління дедалі набуває суто «технічного» характеру. Більше того, якщо ми проаналізуємо загальні теоретичні зміни в тлумаченні адміністративно-правових відносин, то можна навіть стверджувати, що сучасні тенденції розвитку державної влади та державного управління входять у суперечку з властивим для радянської юридичної науки розумінням адміністративно-правових відносин, у першу чергу, як урегульованого законом володарювання органів державної влади. Однак чи можна на цій підставі твердити про зниження ролі адміністративного права в регулюванні відносин державного управління?

На нашу думку, такий висновок все ж таки є помилковим. Справді, нині цілком виправдано говорити про «утвердження концептуально нової доктрини адміністративного права», суть якої полягає в тому, що адміністративно-правові відносини інтерпретуються насамперед «переважно як публічно-сервісні відносини, тобто відносини, у межах яких і завдяки яким держава обслуговує правомірні потреби й інтереси приватних осіб» [13, с. 177]. Про це ж саме писав і Цветков В., який зазначав, що сьогодні мова йде не просто про утвердження оптимальної структури органів виконавчої влади, зміну їх субординації та скорочення апарату управління, а про докорінні зміни всієї системи адміністративно-правових відносин, а отже, й про створення принципово нової системи державного управління, яка б відповідала моделі демократичної, соціальної, правової держави [14, с. 172]. До речі, ця ідея була чітко визначена і в Концепції адміністративної реформи, де зазначалось, що метою адміністративної реформи є поетапне створення такої системи державного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником у світі та Європі. Причому метою адміністративної реформи було названо формування системи державного управління, яка є близькою до потреб та запитів людей, а головним пріоритетом її діяльності – служіння народові, національним інтересам.

Однак разом з тим подібна загальнодержавна зміна акцентів (що, як ми зазначали вище, була відображена й на конституційному рівні) жодним чином не повинна тлумачитись як відмова від адміністративно-правового регулювання відносин державного управління або як своєрідне «відсунення» адміністративного права на другорядні ролі.

Більше того, на наш погляд, у багатьох моментах ми можемо вказати за значне підвищення ролі адміністративно-правових відносин у процесі реформування системи державного управління в Україні (нині під поняттям адміністративно-правових відносин ми маємо на увазі врегульовані адміністративно-правовими нормами управлінські суспільні відносини, сторони яких є носіями взаємних прав і обов'язків, установлених і гарантованих цими правовими нормами [15, с. 33]). Для того, щоб аргументувати цю тезу, слід згадати досвід виникнення та специфіку конституювання адміністративно-правових відносин за часів радянської системи державної влади. Тоді громадяни вкрай неохоче вступали у будь-які відносини з органами державної влади. І навіть тоді, коли ці адміністративно-правові відносини все ж таки виникали, то вони мали примусовий характер (тобто їх ініціатором виступав

саме орган державної влади), або в цих відносинах спостерігалось незаперечне домінування держави та її інтересів. По суті, схожа ситуація була свідченням як недовіри з боку громадян до органів державної влади, так і відсутності у них реальної можливості захистити свої права і свободи у всіх тих випадках, коли правопорушником виступала держава, її органи чи окремі посадові особи.

Саме тому, коли ми сьогодні наголошуємо на принципі пріоритету прав і свобод людини і громадянина, то, крім усього іншого, мається на увазі й те, що громадяни можуть вільно та впевнено вступати в відносини з державою (органами державної влади) і знати, що законом (у першу чергу адміністративним правом) надійно гарантовано як самі права і свободи громадян у зазначених адміністративно-правових відносинах, так і обов'язок держави забезпечувати ці права й захищати їх від порушень.

З цієї точки зору, якість та характер адміністративно-правових відносин, які сформовано в Україні, виступають надійним показником рівня демократизації державної влади і державного управління. На нашу думку, в цьому контексті варто згадати прийнятий у 2005 році Кодекс адміністративного судочинства України, ст. 2 якого чітко зафіксувала норму про те, що завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень [16].

У теорії адміністративного права, як це впливає з наведеного нами вище визначення, адміністративно-правові відносини прийнято визначати як результат впливу норм цього права на суспільні відносини. У результаті цього стає зрозумілим, що відносини державного управління природно набувають адміністративно-правової форми. Хоча при цьому варто пам'ятати про два моменти. По-перше, не всі адміністративно-правові відносини з необхідністю є відносинами державного управління. І, по-друге, не всі відносини державного управління регулюються виключно нормами адміністративного права [17, с. 115-116]. Тому, застосовуючи логічну термінологію, можна сказати, що в даному випадку між поняттями «державно-управлінські відносини» та «адміністративно-правові відносини» встановлюється відношення часткового перетинання.

Необхідність адміністративно-правового регулювання відносин державного управління можна пояснити двома причинами. Перша з них має загальний характер і стосується проблеми правового регулювання будь-яких суспільних відносин (ця теза видається очевидною і достатньо ґрунтовно дослідженою в загальній теорії права), друга ж – має спеціальний характер.

Для того, щоб охарактеризувати другу причину, як цілком справедливо зазначає Кубко Є., слід насамперед вказати на специфіку предмета регулювання адміністративного права [18, с. 3]. Йдеться про те, що до предмета адміністративного права входять відносини, які формуються: а) у ході державного управління економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами, а також реалізації повноважень виконавчої влади, делегованих державою органам місцевого самовря-

дування, громадським організаціям та деяким іншим недержавним інституціям; б) у ході діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо забезпечення реалізації та захисту в адміністративному порядку прав і свобод громадян, надання їм, а також юридичним особам, різноманітних адміністративних (управлінських) послуг; в) у процесі внутрішньої організації та діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ та організацій, а також у зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування; г) у зв'язку з реалізацією юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права; ґ) у ході застосування заходів адміністративного примусу, включаючи адміністративну відповідальність, щодо фізичних і юридичних осіб [19, с. 145]. Цю тезу чітко фіксує й Фіночко Ф., пишучи, що «адміністративне право – це право управління... яке регулює різноманітні відносини, великі за обсягом відносини у сфері державного управління» [20, с. 171]. Таким чином, сполучення адміністративно-правового регулювання та відносин державного управління є цілком природним і водночас необхідним для розвитку як державного управління, так і адміністративного права.

Втім, говорячи про адміністративно-правове регулювання відносин державного управління, не можна обійти увагою ще одну принципову проблему, яку можна сформулювати таким чином: чи справді на сьогодні в Україні існує нагальна потреба у вдосконаленні адміністративно-правового регулювання саме відносин державного управління і чи не повинно адміністративне право орієнтуватись не так на державно-управлінські відносини (як це було властиво радянській традиції розуміння адміністративного права), як відносини, що виникають між публічно-владними органами, з одного боку, та підвладними керованими об'єктами – з другого, як на «публічно-сервісні відносини» між публічно-владними органами і приватними особами?

На нашу думку, відповідь на це запитання не повинна мати однобічний характер. Дійсно, як ми вже наголошували вище, в радянській традиції сприйняття адміністративного права тлумачилось переважно як засіб юридичного закріплення владного впливу держави в особі її виконавчо-розпорядчих органів на суспільство та громадянина. Тому зрозуміло, що сьогодні разом зі зміною загальної парадигми розуміння державного управління, разом з істотними трансформаціями в ставленні до сутності державного управління, про які писав Цветков В. [21, с. 255], набуває посилення прямо протилежна тенденція до відмови від наголосу на регулюванні управлінських відносин завдяки нормам адміністративного права.

Однак таке рішуче перенесення акцентів також може мати свої негативні наслідки. Тому, коли ми досліджуємо процес регулюючого впливу адміністративного права на суспільні відносини, на нашу думку, важливо не вдаватись до крайнощів і не намагатись визначити певну «домінантну складову» у змісті адміністративного права (чи це управлінська, чи публічно-сервісна складова). Адже навіть тоді, коли мова йде про адміністративно-правове регулювання державно-управлінських відносин, предметом дослідження є не те, яким чином найкраще зафіксувати норми, які б дозволили органам виконавчої влади ефективно керувати економічними, соціаль-

ними, політичними та будь-якими іншими суспільними процесами, а як розбудувати систему органів виконавчої влади в такий спосіб, щоб вони могли ефективно реалізовувати свої функції, захищати права та свободи людини і громадянина, здійснювати виконання законів та забезпечувати загальний поступ держави в напрямі реалізації цінностей права і демократії.

Іншими словами, наголошуючи на важливості адміністративно-правового регулювання відносин державного управління, ми не заперечуємо роль адміністративного права в інших сферах. Йдеться лише про те, що нові умови суспільного розвитку в Україні спричинили не відмову від інституту державної влади, а лише зміну якості цього інституту, що у свою чергу підтверджує необхідність не відмови від адміністративно-правового регулювання відносин державного управління, а лише зміну у змісті та характері цього регулювання. У цьому плані, на нашу думку, адміністративне право може і повинно виступити тим потужним чинником впливу, який дозволить реально перебудувати відносини між публічними суб'єктами владно-розпорядчих функцій та суспільством на нових фундаментальних принципах, які закріплено в Конституції України.

Таким чином, говорячи про регулятивний вплив адміністративного права на розвиток відносин державного управління, можемо виділити два основні типи державно-управлінських відносин, які потребують свого чіткого врегулювання на рівні норм адміністративного права. З одного боку, це сукупність відносин, що виникають між наділеним виконавчо-розпорядчими функціями органом державного управління і громадянами (їх об'єднаннями) та органами місцевого самоврядування. Причому в даному випадку йдеться не тільки про взаємні права та обов'язки як громадян держави, так і органів державної виконавчої влади, що виникають в ході реалізації органами виконавчої влади та їх посадовими особами наданих їм законом повноважень, а й про деякі специфічні права, що гарантуються громадянам на рівні Конституції України і які є засобами захисту прав громадян у державному управлінні. Як приклад можна навести право громадян на звернення, яке забезпечує громадянам України можливість для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення. Відповідно до Закону «Про звернення громадян», громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [22].

З другого боку – це відносини в самій системі виконавчо-розпорядчих органів, між якими встановлюються субординаційні, координаційні та реординаційні зв'язки. Причому, на нашу думку, було б принципово неправильно намагатись принести один із зазначених напрямів впливу адміністративного права на розвиток державно-управлінських відносин у жертву іншому, оскільки метою державного

управління є вплив не будь-якої, а саме системно організованої та визначеної щодо кола компетенції своїх органів, державної влади на суспільні відносини.

Більше того, навіть сама внутрішня логіка поняття державно-управлінських відносин передбачає, що предметом системного регулювання з боку адміністративного права є не лише питання взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та їх колективами, а й питання організації самої виконавчої влади, оскільки нечіткість у взаємодії цих органів, невизначеність їх компетенції, відсутність необхідних повноважень та мір відповідальності за їх неналежне виконання призводять до того, що спотворюється загальний механізм державного управління як процесу впливу з боку виконавчо-розпорядчих органів на ті чи інші суспільні відносини. Адже не випадково, що з-поміж першочергових законів, які мали бути прийнятими в процесі реалізації адміністративної реформи та вдосконалення системи органів виконавчої влади в Україні, майже всі без винятку науковці називали Закон «Про центральні органи виконавчої влади», який би визначив види, основні завдання, принципи та організацію діяльності центральних органів виконавчої влади України, їх основні функції та повноваження, засади відносин з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Нарешті, 17 березня 2011 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про центральні органи виконавчої влади», яким була встановлена система, основні завдання, принципи діяльності, правові засади діяльності, порядок утворення, реорганізації та ліквідації, статус та атрибути центральних органів виконавчої влади. Закон також визначає особливості статусу міністерства, повноважень міністра як члена Кабінету Міністрів України та керівника міністерства; заступників міністра, внутрішню структуру центрального апарату міністерств, тощо.

У цьому сенсі адміністративна реформа так чи інакше пов'язана й з тими змінами, що мають місце і на рівні загальної парадигми адміністративного права, і на рівні безпосереднього адміністративного законодавства. Основною метою адміністративного права на сучасному етапі державно-правової реформи є юридичне врегулювання відносин в системі органів виконавчої влади, що дозволить підвищити ефективність виконавчо-розпорядчої діяльності та встановити відповідальність за неналежне виконання покладених на них функціональних обов'язків. Таким чином, подальше вдосконалення адміністративно-правового регулювання відносин державного управління, яке відбувається паралельно з процесом реформування самого адміністративного права, є одним із потужних чинників розвитку України як правової, демократичної і соціальної держави.

Список літератури

1. Цветков В. В., Кресіна І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти / В. В. Цветков, І. О. Кресіна, А. А. Коваленко. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 496 с.
2. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи. – К. : «Оріяни», 1998. – 364 с.
3. Атаманчук Г. В. Государственное управление: проблемы методологии правового исследования / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1975. – 240 с.

4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.
5. Чиркин В. Е. Государственное управление / В. Е. Чиркин. – М. : Юрист, 2002. – 320 с.
6. Данилькевич Н. И. Административное право Украины / Н. И. Данилькевич. – Днепропетровск: ДНУ, 2001. – 168 с.
7. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Расіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Расіна, Л. Ю. Гордієнко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.
8. Основы советского государственного права и советское строительство. – Л. : Лениздат, 1961. – 274 с.
9. Тихомиров Ю. А. Курс административного права и процесса / Ю. А. Тихомиров. – М. : «ЮрИнформцентр», 1998. – 798 с.
10. Коваль Л. В. Адміністративне право: [Курс лекцій] / Л. В. Коваль. – К. : Вентурі, 1998. – 208 с.
11. Волощук А. М. Концептуальні підходи до визначення змісту поняття державного управління / А. М. Волощук // Держава і право: Зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2002. – Вип. 17. – С. 185-193.
12. Государственное управление: основы теории и организации: В 2 т. / [Под ред. В. А. Козбаненко]. – М. : Статут. – . – Т. 2. – 2002. – 592 с.
13. Адміністративне право України. Академічний курс / [Відп. ред. В. Б. Авер'янов]. – К. : Видавництво «Юридична думка». – . – Т. 1. – 2004. – 584 с.
14. Цветков В. В., Горбатенко В. П. Демократія – Управління – Бюрократія: у контексті модернізації українського суспільства / В. В. Цветков, В. П. Горбатенко. – К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2001. – 248 с.
15. Шкарупа В. К., Коваль М. В., Савчук О. П., Самофалов Л. П., Мацелик М. О. Адміністративне право України / В. К. Шкарупа, М. В. Коваль, О. П. Савчук, Л. П. Самовалов, М. О. Мацелик. – Ірпінь: Національна академія ДЕС. України, 2005. – 248 с.
16. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
17. Фіночко Ф. Предмет адміністративного права: дискусійна проблематика / Ф. Фіночко // Вісник Академії правових наук України – 2005. – № 3(42). – С. 113-119.
18. Кубко Є. Про предмет адміністративного права / Є. Кубко // Право України. – 2000. – № 5. – С. 3-6.
19. Авер'янов В. Державне управління у змісті предмета адміністративного права / В. Авер'янов // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 2(37). – С. 139-149.
20. Фіночко Ф. Витоки адміністративного права / Ф. Фіночко // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4(35). – С. 171-177.
21. Цветков В. Державне управління: теорія, методологія, практика / В. Цветков // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 3(33)–3(34). – С. 254-272.
22. Закон України «Про звернення громадян» від 2.10.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

Панова Н. С. Некоторые вопросы влияния административного права на развитие отношений государственного управления в Украине / Н. С. Панова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2011. – Т. 24 (63). № 2. 2011. – С. 144-153.

Анализируются актуальные вопросы влияния административного права на развитие отношений государственного управления, определяется роль административного права как фундаментального фактора, обеспечивающего реформирование системы государственного управления и функционирования исполнительной власти в Украине.

Ключевые слова: административное право, административная реформа, административно-правовые отношения, исполнительная власть, государственное управление.

Panova N. Questions of influence of the administrative law state management developmental process in Ukraine / N. Panova // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2011. – Vol. 24 (63). № 2. 2011. – P. 144-153.

Examines urgent questions of influence of the legal state management acts on reforming of the state management relations, defines a role of administrative law as fundamental factor that ensures development of the state management system and functioning of the executive authority in Ukraine.

Keywords: administrative law, administrative reform, juridical administrative relations, executive authority, state management.

Поступила в редакцію 22.09.2011 з.